

Ανάλαφρη κομψότητα στη δημόσια αρχιτεκτονική

Ανδρέας Γιακουμακάτος - 13/07/2026

Αν θέλει να καταλάβει κανείς τι συμβαίνει σήμερα στην αθηναϊκή αρχιτεκτονική, θα πρέπει να κάνει μια επίσκεψη στα νότια προάστια. Στην Κηφισιά του αθηναϊκού Νότου, στη Γλυφάδα ή στη Βούλα, όπου αναπτύσσονται φαινόμενα και συμπεριφορές ενός ευρωβαλκανικού νεοπλουτισμού, οι αρχιτέκτονες

ανταγωνίζονται μεταξύ τους για τη διεκδίκηση μεριδίου πρωτότυπης πολυτέλειας, καθώς φροντίζουν επιμελώς για την ικανοποίηση των επιθυμιών των εύπορων εντόπιων και ξένων πελατών τους. Τον τόνο και την έμπνευση δίνει βέβαια το κοντινό Ελληνικό.

Αυτό που διαδίδεται ως νέα επιδημία είναι το σχεδιαστικό δειγματολόγιο ενός νεομοντέρνου μανιερισμού, με όποια στοιχεία επίδειξης συμβάλλουν στην εμπορική υπεραξία του κτιρίου, καθώς διασταυρώνονται με το κατά τεκμήριο «υψηλό» καταναλωτικό γούστο: έντονες οριζοντιότητες-ψαγμένες "μοντερνιές", πανάκριβες κρυστάλλινες επιφάνειες καμπύλης διατομής, ξενοδοχειακοί φωτισμοί, ξύλινες επενδύσεις λειτουργικά μάλλον περιττές, εντυπωσιακοί πρόβολοι-ηχηρή απάντηση στη ναΐφ μορφοπλασία της παραδοσιακής πολυκατοικίας, μαζί βέβαια με τις καμπύλες φόρμες όπου είναι δυνατόν, α λα "Ζάχα" (Χαντίντ), έτσι ώστε το αποτέλεσμα να φέρνει κάπως σε Μπέμπερλι Χιλς και περίχωρα. Τα έργα αυτά δεν είναι αντιπροσωπευτικά του συνόλου της εθνικής αρχιτεκτονικής παραγωγής, που ωστόσο υποφέρει από την έλλειψη τυπολογικής ποικιλίας αν εξαιρέσουμε την κατοικία, τη μικρή κλίμακα των επεμβάσεων και την ηχηρή απουσία μιας δημόσιας αρχιτεκτονικής με ισχυρό συμβολισμό. Τον ρόλο αυτόν αναλαμβάνουν ακόμη κάποια ιδιωτικά παραδείγματα που μπορεί να είναι εξαιρετικά, όπως το κτίριο διαμερισμάτων σχεδιασμένο από τον Κωνσταντίνο Λαμπρινόπουλο στην οδό Μεταξά, στη Βούλα.

Στην πραγματικότητα των νοτίων προαστίων ο προβληματισμός για την πόλη δεν υπάρχει, απλώς μεμονωμένα κτιριακά επεισόδια τοποθετημένα όπως ο προαστιακός οικοδομικός κανονισμός ορίζει. Αντίθετα, ο διάλογος με το αστικό περιβάλλον και η μέσω αυτού νοηματοδότηση της αρχιτεκτονικής αποτελεί την αφετηρία σχεδιασμού του νέου δημοτικού Ωδείου και πολιτιστικού κέντρου Γλυφάδας. Η μελετήτρια του δήμου Τίνα Καραλή (γνωστή και «μορφωμένη» άλλωστε αρχιτέκτων) εκκινεί από τον ιδιαίτερα εύστοχο προβληματισμό για τη σχέση του δημόσιου κτιρίου με την πόλη, σε μια περιοχή μάλιστα όπου κυριαρχούν οι ανελαστικές περιχαράκώσεις των κατασκευών και η "ιδιωτικοποιημένη" αντίληψη του δημόσιου χώρου. Τοποθετημένο σε ένα σχετικά μικρό οικόπεδο στις οδούς Παναγούλη και Μπακογιάννη, η Καραλή δημιουργεί έναν ανάλαφρο και εντυπωσιακά διαφανή οργανισμό, τόσο λειτουργικά όσο και μορφοπλαστικά.

Το Ωδείο είναι πλούσιο σε προσπελάσεις που ικανοποιούν την επιδίωξη της επικοινωνίας με τον εξωτερικό ισόγειο χώρο, ο οποίος αναδίδει μιαν έκτακτη οικειότητα· προβλέπεται επίσης η γοητευτική χειρονομία της διαμπερούς σκάλας που διατρέχει όλο το μήκος του κτιρίου στην επιμήκη όψη, ως μία ακόμη παραλλαγή του κορμπιζιανού αρχιτεκτονικού περιπάτου. Ο κυριότερος χώρος του κτιρίου, η ανώτερη αίθουσα συναυλιών, δείχνει σχεδόν να αιωρείται πάνω από τις αίθουσες διδασκαλίας και άλλους χώρους εξυπηρέτησεων που συνθέτουν ένα ιδιαίτερα πυκνό κτιριολογικό πρόγραμμα. Η κατασκευή από ανεπίχριστο σκυρόδεμα προσδίδει εκφραστική ομοιογένεια και μια ασυνήθιστη ελαφράδα φαινομενικά ασύμβατη με αυτό το υλικό. Η ιδέα του διάτρητου κελύφους χαρακτηρίζει τη μορφή, με ποικιλία επιφανειών-φίλτρων που αποκαλύπτουν έντεχνα τις εσωτερικές λειτουργίες.

Στην πενιχρή νεότερη συγκομιδή αξιόλογων κτιρίων δημόσιας χρήσης, η συμβολή της Καραλή έχει ιδιαίτερη σημασία. Στο σημείο αυτό αξίζει και ένας -εξόχως διδακτικός- προβληματισμός για τους τρόπους διαχείρισης της κοινής κληρονομιάς αναφοράς, δηλαδή της μοντέρνας αρχιτεκτονικής του προηγούμενου αιώνα, στον σχεδιασμό των πολυτελών πολυκατοικιών της περιοχής και του Ωδείου της Γλυφάδας.

Ωστόσο η ελληνική πραγματικότητα μάς έχει πάντα εκπλήξεις. Πριν λίγες εβδομάδες γίναμε επιτόπιοι μάρτυρες της τελετής κυριακάτικου μνημόσυνου στο Ωδείο (!). Ίσως το κτίριο να δείχνει υπερβολικά καλό για να παρα-δοθεί από τον δήμο στους μικρούς μαθητές για να σπουδάσουν μουσική...

Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Το Βήμα», 5 Ιουλίου 2026. Οι φωτογραφίες είναι του συγγραφέα.